

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Utrum Beati videant creaturas possibles in essentia divina
tanquam in causa, & medio priùs cognito?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

bent necessariam connexionem cum essentia A divina:

43 Confirmatur: Si actus liberi Dei videantur in essentia divina clarè visa, & ex vi luminis gloriæ eam manifestantis, sequitur quod ille qui perfectius videret essentiam divinam, & haberet intensius lumen gloriæ, plura etiam videret decreta libera voluntatis divinæ: Sed hoc est falsum, cum enim, ut infra dicemus, quilibet beatus videat in essentia divina omnia quæ pertinet ad eius statum, ille qui habuit maiorem curam in Ecclesia, & qui fuit. g. Summus Pontifex, vel Patriarcha alicujus Religionis, plura videbit decreta Dei, quam alter qui non habuit talem curam, in Ecclesia, quamvis sit magis beatus, & habeat intensius lumen gloriæ: Ergo &c.

Art. 7.

44 Ad objectionem respondeo negando sequentem Majoris. Ad probationem dicendum quod licet actus liberi Dei secundum entitatem, & realitatem increatam quam important, habeant necessariam connexionem cum divina essentia, ac proinde secundum hanc rationem videantur à quolibet beato, tamen secundum terminationem quam dicunt ad creaturas, non habent necessariam, sed liberam cum illa connexionem: unde sub hac ratione non videntur à beatis, propter necessariam connexionem cum divina essentia, sed quia sunt aliquid ad Deum pertinens, & manifestatum ex ordinatione divinæ voluntatis, huic vel illi intellectui beato.

Ex hoc patet responsio ad confirmationem: cum enim actus liberi Dei non videantur propter necessariam connexionem, quæ iam habeant cum essentia divina, sed ex speciali manifestatione Dei dirigentis & ordinantis suum actum liberum ad intellectum uniuscujusque beati, illorum cognitio non debet proportionari, vel commensurari visioni essentia divinæ, & intensioni luminis gloriæ, sed prædictæ ordinationi, & manifestationi divinæ, quæ major, vel minor est, secundum diversitatem status, quem quilibet beatus habuit in Ecclesia militante: unde fieri potest quod minus beatus interdum plura decreta Dei libera videat in essentia divina, quam magis beatus.

ARTICULUS IV.

Utrum beati videant creaturas posibles in essentia divina tanquam in causa, & medio prius cognito?

§. I.

Premittuntur quæ apud omnes sunt certa, & referuntur sententia.

45 Suppono primò: Beatos ex vi status beatitudinis aliquas creaturas de facto cognoscere.

Probat hęc suppositio. Quia Joan. 17. dicitur: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, & quem misisti Jesum Christum*: Constat autem, quod in Jesu Christo misso includitur non sola divinitas, sed etiam humanitas, quæ aliquid creatum est: Pertinet ergo ad vitam æternam, aliquid creatum cognoscere. Item Concilium Senonense in decretis fidei, damnando illum errorem, quod Sancti non orant pro nobis, & declarando quomodo Sancti cognoscant orationes nostras, ait: *Hæc facile intelligit, qui beatus peritum esse non ignorat, uni forme illud divinitatis speculum, in quo quidquid eorum interfit elucescit*. Unde communiter Theologi docent, pertinere ad unumquemque beatum, quod cognoscat ea quæ

spectant ad suum statum, ut colligitur ex D. Thoma 3. parte. quest. 10. art. 2. Inquirimus ergo modum quo beati creaturas in Deo cognoscunt: an videant eas in verbo, & in essentia divina tanquam in causa, & medio prius cognito, vel extra verbum, per species à Deo infusas, & ipsas creaturas immediatè se præsentantes; Quod ut magis declaretur,

Suppono secundò, Dupliciter aliquid posse cognosci ex vi visionis beatificæ: primò formaliter, secundò causaliter: formaliter in verbo videri dicitur, quod cognoscitur eadem visione & eodem lumine ac specie, quæ Deus ipse videtur, ratione alicujus connexionis quam habet cum illo. Causaliter verò, quando non cognoscitur formaliter per ipsam visionem beatam, nec per speciem incrementam, sed aliâ diversâ cognitione, per revelationem habitam extra verbum, & per species infusas, quæ dantur à Deo intuitu ipsius visionis beatæ, & ab ea derivantur, aut regulantur. Et hoc modo Theologi distinguunt in Christo & in beatis duplicem scientiam: unam beatam, per quam cognoscunt res in verbo, & in essentia divina clarè cognita; & aliam infusam, per quam vident res extra verbum, per species à Deo inditas.

Suppono tertio: Tribus modis posse contingere, quod plura objecta simul & eodem actu cognoscantur. Primò quia per eandem speciem repræsentantur, quamvis unum non sit ratio cognoscendi aliud. Sic Angelus potest simul, & unico actu cognoscere hominem, equum, & leonem: quia tres illæ nature, quamvis inter se diversæ, per eandem speciem illi repræsentantur, ut docetur in Tractatu de Angelis. Secundò plura objecta simul cognosci possunt, propter habitudinem quam unum dicit ad aliud, licet unum in alio non contineatur tanquam in causa. Sic relatio simul cognoscitur cum termino, eò quod relativa sint simul naturæ & cognitione. Tertio unum potest cognosci in alio, ratione connexionis, & dependentiæ quam habet ab illo: quo pacto quilibet effectus cognosci potest in sua causa. Et de hoc tertio modo cognoscendi creaturas in verbo, agimus in præsentibus, & inquirimus, an beati cognoscat creaturas posibles in essentia divina tanquam in causa, & medio prius cognito, ratione dependentiæ, & connexionis quam habent cum illa; Quæ difficultas applicari potest etiam creaturis existentibus, vel futuris: eadè enim est ratio de illis, ac de possibili-bus. In cujus resolutione, partem negativam tenet Vazquez hic disp. 50. cap. 6. quem plures ex Recentioribus sequuntur: affirmativam vero amplectuntur Thomistæ, & plures alii.

§. II.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico igitur: Beati vident creaturas posibles, in Deo tanquam in causa, & medio prius cognito. Ita D. Thomas hic art. 8. ubi sic ait: *Manifestum est, quod sic aliqua videntur in Deo secundum quod sunt in ipso: omnia autem alia sunt in Deo, sicut effectus sunt virtute in sua causa: sic igitur videntur omnia in Deo, sicut effectus in sua causa*. Quod nihil clarius, & expressius in favorem nostræ conclusionis dici potest.

Idem passim docent SS. Patres: Augustinus enim 1. de civit. cap. 7. hæc scribit: *Cognitio crea-*

vera in seipſa decoloratio est, ut ita dicam; quam cum in Dei ſapientia cognoscitur, velut in arte per quam facta est. Et cap. 9. ac 20. de Angelis loquens ſubdit: Iſtam quoque creaturam melius ibi, hoc est in ſapientia Dei, tanquam in arte per quam facta est, quam in ea ipſa ſciunt: ac per hoc & ſeipſos ibi melius, quam in ſeipſis. Item lib. 13. Confell. cap. 15. Non opus habent (inquit) ſuſpicere firmamentum, & legendo cognoſcere verbum tuum: vident enim faciem tuam ſemper, & ibi legunt ſine ſyllabis temporum, quid velit æterna voluntas tua. Similia habet D. Bernardus libro 5. de conſiderat. cap. 1. ubi loquens de gradu contemplationis, quò per inſpectum creaturarum ad Dei cognitionem aſcendimus: Hac ſcala (inquit) cives non egent, ſed exules. Et verè quid opus ſcala tenente iam ſolium? Creatura celi illa est, præſto habens per quod potius iſta intueatur. Videt verbum, & in verbo facta per verbum. Nec opus habet ex his que facta ſunt, factoris notitiam mendicare. Neque enim ut vel ipſa noverit, ad ipſa deſcendit, qua ibi illa videt, ubi longe melius ſunt, quam in ſe ipſis.

Idem probari ſolet in tractatu de Angelis ex Auguſtino libro 4. de geneſi ad litteram cap. 23. & 24. ubi duplicem creaturarum cognitionem in mente Angelorum diſtinguit: unam in verbo, quam *matutinam* vocat, & aſſerit in eo, tanquam per illud per quod facta ſunt, cognosci creaturas; quod idem est ac cognosci in verbo ut cauſa: alteram creaturarum in propria ipſarum natura, quam *reſperimam* appellat: Ergo juxta illius mentem, Angeli beati cognoscunt creaturas in Deo tanquam in cauſa.

50 Reſpondet Vazquez, quòd quando Auguſtinus aſſerit creaturas cognosci in verbo ab Angelis beatis, per cognitionem, quam *matutinam* appellat, non intendit creaturas cognosci in Deo proprie & ſecundum eſſe formale, ac proprias rationes & differentias; ſed improprie tantum, & ſecundum eſſe eminentiale quod habent in Deo, quatenus ſcilicet cognoscitur eminentia divina, ſeu ipſa creatrix eſſentia.

Sed hæc interpretatio violenta eſt, & aperte repugnat doctrinæ D. Thomæ. Primum patet, tum quia Auguſtinus loco citato de civitate Dei, aſſerit cognosci creaturam, per ipſam artem per quam facta eſt: Ergo cognoscitur quod fit, vel factum eſt. Sed creaturæ ſolum ſunt facta, ſecundum eſſe quod habent in propria natura, non verò ſecundum eſſe quòd habent in Deo, quod increatum eſt. Ergo cognoscitur in Deo ſecundum proprias rationes, & non ſolum ſecundum eſſe eminentiale quod habent in Deo, & ut ſunt creatrix eſſentia. Tum etiam, quia Deus ut continens eminenter creaturas, non proprie, ſed metaphoricè dicitur creatura: Ergo creaturas cognosci in verbo, ſecundum eſſe eminentiale, non eſt proprie, ſed metaphoricè tantum illas in verbo cognosci: At nihil cogit Auguſtinum in ſenſu metaphoricè interpretari: Ergo illa interpretatio non eſt legitima, nec Auguſtini menti conſona, ſed violenta & diſtorta. Unde Suarez dicit Vazquem, Dionyſium, Auguſtinum, & alios SS. Patres, aſſerentes creaturas in Deo ut in cauſa cognosci, magis ad arbitrium ſuum, quam ad illorum mentem interpretari.

51 Secundum etiam conſtat, nam D. Thomas infra quæſt. 7. art. 7. loquens de Angelis beatis, ſic ait: Non enim videndo verbum, cognoscunt ſolum illud eſſe rerum quòd habent in verbo, ſed illud eſſe quòd habent in propria natura: ſicut Deus per hoc quòd videt ſe, cognoscit eſſe rerum quòd habent in propria

Tom. I.

A natura. Quibus verbis S. Doctor non ſolum apertè docet Beatos in verbo cognoscere creaturas, ſecundum proprias rationes & differentias, & non tantum ſecundum eſſe eminentiale quod habent in Deo; ſed etiam rationem fundamentalem huius veritatis inſinuat, quâ poteſt breviter probari noſtra conſuſio.

Cognitio beatorum eſt exemplata à cognitione quâ Deus ſeipſum cognoscit, & illius imitatio ac participatio: Sed Deus cognoscendo ſeipſum, cognoscit creaturas poſſibiles in ſua eſſentia tanquam in cauſa: Ergo & beati videntes divinam eſſentiam, in ea tanquam in cauſa, illas cognoscunt, non quidem omnes, ſed aliquas, juxta menſuram ſeu intenſionem luminis gloriæ, quo Deum intuentur, ut infra declarabimus. Major eſt certa, Minor verò fuſe demonſtrabitur in Tractatu de ſcientia Dei, tum variis authoritatibus SS. Patrum, tum rationibus efficaciſſimis: unde brevitati ſtudentes, ne eadem læpius repetamus, probationes illas ad prædictum Tractatum de ſcientia Dei rejicimus, & ad locum citatum ſtudioſum Lectorem remittimus.

Diſp. 2.
art. 1.
q. 2.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Contra iſtam conſuſionem objicit primò Vazquez: Cauſa non relata realiter ad eſſectum, nequit illum manifeſtare, nec habere rationem medii ducentis in cognitionem illius: Sed eſſentia divina non refertur realiter ad creaturas: Ergo nequit eas manifeſtare, nec habere rationem medii ducentis in cognitionem illarum.

Reſpondeo primò, Hoc argumentum cui præcipue confidit Vazquez, & in quo præcipuum robur ſuæ ſententiæ conſtituit, vel nihil, vel nimis probare; cum eadem difficultas curat de eſſentia divina, ut habet rationem ſpeciei & medii quo repræſentativi creaturarum, vel ut habet rationem ideæ & exemplaris reſpectu illarum, & nulla ſit ratio cur magis requiratur reſpectus realis in repræſentante objectivè, quam in repræſentante formaliter.

Secundo reſpondeo, negando Majorem: nam res abſoluta poteſt eſſe medium & ratio cognoscendi alias res diſtinctas, ſi ſit cauſa illarum, eaſque virtualiter ſeu eminenter contineat; eſſectus enim non cognoscitur in cauſa ratione relationis, cum hæc ſit poſterior extremis, ſed ratione realis continentia, quâ eſſectus quilibet in virtute ſuæ cauſæ continetur.

52 Dices: Sol, & alia corpora cœleſtia, eminenter continent res ſublunares, & inferiores; & tamen non poſſunt eas perfecte manifeſtare, nec habere rationem medii ducentis in cognitionem illarum: Ergo ſimiliter quamvis Deus eminenter contineat creaturas, non poteſt tamen illas perfecte repræſentare, nec eſſe medium in quo illæ à Deo, vel à beatis cognoscantur.

Reſpondeo negando Conſequentiam & paritatem. Ratio diſparitatis eſt evidens, Sol enim, & alia corpora cœleſtia continent res inferiores & ſublunares, continentia quadam eminentiali imperfectâ, & ſe extendente ſolum ad aliquam rationem communem & genericam, puta rationem viventis, vel corporis corruptibilis, quam per ſe primò attingunt in generationibus rerum inferiorum: Deus autem,

cum

Y 2

cum sit prima & universalissima causa, attingens per se primò rationem entis producibilis in omnibus rebus creatis, illas continentia eminentiali perfectissimâ, & se extendente non solum ad rationes communes & genericas, sed etiam ad differentias atomas & individuales, in quibus ratio entis creati transcendentaliter imbibitur, ut exposuimus Tractatu præcedenti agendo de perfectione Dei, & modo quò continet perfectiones creaturarum. Unde essentia divina perfectissimo modo manifestare potest creaturas possibiles, etiam secundum proprias earum differentias específicas & individuales, & habere rationem mediæ ad illas cognoscendas.

Diff. 4.
art. 2.

54. Secundò arguit Vazquez: Inter medium cognoscendi & rem cognitam debet esse necessaria connexio: At hæc non reperitur inter essentiam divinam & creaturas possibiles: Ergo illa intellectui Dei, aut beatorum, non potest deservire ut medium ad illas cognoscendas. Major est certa, Minorem verò probat Vazquez, primò quia non stat unum intrinsecè connecti cum alio, & non dependere ab illo: Sed essentia divina est omnino independens à creaturis possibilibus: Ergo cum illis intrinsecè non connectitur.

Secundò, Magis necessarium non potest cum minus necessario connecti: Sed Deus, utpote ens à se & per essentiam, magis necessarius est quàm creaturæ, quæ sunt entia ab alio & participationem: Ergo cum creaturis possibilibus connexionem non habet.

Tertiò, Videtur absurdum dicere, quòd si aliqua creatura jam existens, redderetur impossibilis, Deus non esset omnipotens, & consequenter non esset Deus: Ergo essentia divina cum possibilitate creaturarum non connectitur necessario.

55. Hoc argumentum, quod apud Vazquem, & alios Recentiores palmarium est, & ab illis tanquam demonstratio habetur, fuit à nobis convellitur in Tractatu de scientia Dei, ubi ostendimus Deum cum creaturis possibilibus intrinsecè connecti. Interim breviter respondeo, distinguendo Majorem: Inter medium cognoscendi & rem cognitam, debet esse necessaria connexio, per mutuam dependentiam utriusque extremi, nego. Per dependentiam in uno, & eminentiam in altero, concedo. Similiter distinguo Minorem: Inter essentiam divinam & creaturas possibiles non est necessaria connexio, dependentiæ ex parte utriusque extremi, concedo Minorem. Dependentiæ ex parte creaturarum, & eminentiæ ex parte Dei, nego Minorem. Unde ad primam probationem in contrarium, nego Majorem: essentia enim, ut radix proprietatum, est intrinsecè connexa cum illis, & tamen prout sic non est ab illis dependens, & unum relativum est cum alio connexum, licet non dependeat ab illo, alias simul naturæ & cognitione non essent.

Diff. 2.
art. 1.

Ad secundam nego etiam Majorem: veritas enim principiorum est magis necessaria, quàm veritas conclusionis, ut ex Aristotele docent communiter Dialectici; & tamen illorum veritas est intrinsecè connexa cum veritate conclusionis, alias in recta demonstratione possent præmissæ esse veræ, quamvis conclusio esset falsæ.

Ad tertiam nego pariter Majorem: Nam cum possibilitas rei non sit aliqua entitas realis & producta extra Deum, sed sola non repugnans, seu denominatio extrinseca proveniens à divina omnipotentia, tam formalis quàm radica-

li, & non possit tolli & cessare aliqua denominatione extrinseca in objecto, nisi incipiat tolli ex parte formæ à qua petitur: sicut esse visum in pariete non potest tolli, nisi cessante visione quæ est in oculo; possibilitas creaturarum tolli nequit, nisi destruendo in Deo omnipotentiam, tam proximam, quàm radicalem, unde emanat illa denominatio, ac proinde nisi destruat ipsa divina essentia. Sed de his futuri loco citato de scientia Dei.

Objicies tertiò: Si beati videndo divinam essentiam, in ea viderent aliquas creaturas possibiles, tanquam in causa, & medio prius cognito, viderent omnes; non enim est potior ratio, cur has potius quàm illas viderent, cum omnes æqualiter in divina essentia tanquam in causa eminentissimo modo contineantur; & cum lumen gloriæ illam manifestans sit ejusdem speciei in omnibus beatis: Sed hoc dici nequit, ut infra ostendimus: Ergo nec illud.

Respondeo negando sequelam Majoris. Licet enim divina essentia omnes creaturas naturaliter seu necessario contineat in virtute sua, sicque omnes quantum est de se representare possit; tamen hoc est respectu intellectus utentis illa representatione adæquatâ; si verò inadæquatè conjugatur intellectui, ob ejus improprietatem, inadæquatè etiam representabit ea quæ continet in virtute, ut habet D. Thomas quæst. 2. de veritate art. 4. ad 2. Sicut licet Sol contineat multos effectus, non tamen quilibet cognoscens Solem intuitivè aut quidditative, videt omnes effectus quos potest producere, quia virtus ejus cognoscitiva non adæquaturori cognoscibilitati Solis. Unde autem oriatur quòd in essentia divina clarè visa, hæc potius quàm illa creaturæ videantur à beatis, infra exponemus. Nunc breviter dico, hoc provenire ex diversitate luminis gloriæ, quod licet sit ejusdem speciei in omnibus beatis, in illis tamen diversos habet gradus intensiōis, & quòtò intensus est, tantò magis penetrat divinam omnipotentiam, & plures creaturas possibiles in ea cognoscit. Sicut licet lux visibilis sit ejusdem speciei, tamen cum intensiori luce plura videntur, quàm cum remissiori. Et licet Philosophia & alia scienciæ naturales in Petro & Paulo specie non distinguantur, tamen secundum diversam intensiōem, vel perfectionem, seu extensionem, diversas conclusiones & objecta attingunt.

Alia argumenta, quibus probat Vazquez, Deum non videre creaturas in seipso tanquam in causa, commodius in Tractatu de scientia Dei proponuntur & diluuntur.

§. IV.

Corollaria notari digna.

EX dictis inferes primò, quòd tantò plures creaturæ possibiles à beatis in verbo cognoscuntur, quòtò perfectius Deum vident. Ita D. Thomas hic art. 2.

Ratio est, quia beati, ut ostendimus, cognoscunt creaturas possibiles in verbo, & in essentia divina tanquam in causa: Sed quòtò perfectius causa aliqua cognoscitur, tantò plures effectus in ipsa cognoscuntur; sicut quòtò magis penetratur aliquod principium, tantò plures in eo videntur conclusiones: Ergo quòtò perfectius beati Deum vident, tantò plures creaturas possibiles in verbo cognoscunt. Unde D. Thomas 3. parte quæst. 10. art. 2. *Vnusquisque intellectus creatus,*

creatur, in verbo cognoscit, non quidem omnia simpli-
citer, sed tantò plura, quàm perfectius videt verbum.

88 Inferes secundo, beatos cognoscere in essen-
tia divina tanquam in causa, non solum creatu-
ras possibiles, sed etiam existentes, & futuras;
non quidem omnes, sed aliquas, juxta propor-
tionem luminis gloriæ, quò illorum intellectus
perficitur.

Probat: Etsi potentia divina absolute
sumpta, per modum actus primi, non inferat
existentiam aut futuritionem creaturarum, ad-
junctò tamen decretò, necessario illam inferat,
& necessario cum illis connectitur: Ergo sicut
in illa nude sumpta, & veluti in actu primo con-
siderata, cognoscuntur creaturæ possibiles; ita
in illa, ut determinata per decretum liberum,
cognosci poterunt existentes, aut futura.

Confirmatur: Deus res futuras cognoscit in
sua essentia, per liberum decretum suæ volunta-
tis determinata, ut ostendimus in Tractu de
scientia Dei. Ergo eodem modo beatus poterit
illas cognoscere; quandoquidem visio beatifica
est divinæ cognitionis & scientiæ participatio.

89 Inferes tertio, hanc esse differentiam inter
creaturas possibiles, & existentes, vel futuras,
respectu visionis beatæ, quòd cum creaturæ pos-
sibiles habeant necessariam connexionem cum
essentia divina, nullius creaturæ possibilis visio
(si talis creatura possit attingi ex vi luminis &
visionis) dependet à peculiari aliqua directione
seu manifestatione divina, sed juxta quantita-
tem luminis gloriæ, & penetrationis essentia
divinæ, videntur creaturæ possibiles respon-
dentes ejusmodi penetrationi & lumini: at cum
creaturæ existentes non habeant necessariam,
sed liberam cum essentia divina connexionem,
non dependent solum à lumine & penetratione
divinæ naturæ, sed etiam ab ostensione consilii
liberi Dei, ut antea exposuimus. Quapropter
etiam illa creaturæ existentes vel futura, quæ
ex vi visionis, & luminis secundum se conside-
rati, hic & nunc possunt attingi, non attinguntur
de facto, nisi manifestetur illa libera con-
nexio cum essentia divina.

90 Inferes quartò, quòd cum dicimus beatos vi-
dere creaturas in Deo ut in causa, non intelligi-
tur solum nomine causæ attributum omnipo-
tentia, sed omnia attributa, quæ suo modo ad
creaturarum productionem concurrunt: ut idea
representando essentiam Dei ut imitabilem &
participalem à creaturis, sapientia & ars diri-
gendo, voluntas applicando, justitia dando
quod cuilibet debetur & convenit, omnipoten-
tia exequendo, & sic de aliis.

ARTICULUS V.

*Utrum beati in verbo, vel extra verbum, om-
nes creaturas possibiles cognoscere possint?*

In hujus difficultatis resolutione, tres reperio
Authorum sententias, duas extreme opposi-
tas, & aliam mediam. Prima asserit omnes crea-
turas possibiles à beatis videri posse, non solum
extra verbum, per species à Deo infusas, sed et-
iam in verbo, & in essentia divina tanquam in
causa. Ita Alensis, Scotus, Durandus, & alii, qui
non solum id non repugnare existimant, sed et-
iam asserunt, animam Christi omnia possibilia
in verbo per essentiam beatam de facto cogno-
scere. Secunda negat totam collectionem possi-
bilibium, sive in verbo, sive extra verbum, posse
à beatis cognosci. Ita docent plures Theologi
tam domestici, quàm extranei. Tertia sententia

A inter illas duas extremas media, docet impossi-
bile quidem esse quòd omnes creaturæ possibi-
les in verbo cognoscantur, non repugnare ta-
men eas extra verbum, per scientiam infusam, à
Christo, & aliis beatis cognosci. Ita illustrissi-
mus Dominus Godoy, Episcopus Oxoniensis, in
manuscriptis Tractatibus de scientia Christi.

§. I.

Prima difficultas resolvitur.

Dico primò: Beati non possunt in verbo, seu
in essentia divina tanquam in causa, omnes
creaturas possibiles cognoscere. Ita D. Thomas
hic art. 2. & 3. contra Gentes cap. 56. quibus lo-
cis hanc rationem fundamentalem nostræ con-
clusionis insinuat.

Cognitio omnium possibilium in divina es-
sentia cognita, est divinæ essentia comprehen-
sio: Sed implicat intellectum creatum Dei es-
sentiam comprehendere: Ergo & omnia possi-
bilia in divina essentia cognoscere. Minor patet
ex supra dictis, Major verò sic ostenditur. Eo
modo unum in alio cognoscitur, quò in illo
continetur. Sed creatura continentur in Deo, ut
effectus in causa: Ergo in illo cognoscitur, sicut
effectus in causa: Atqui cognitio omnium effec-
tuum in aliqua causa cognita, ex vi cognitionis
illius, est causæ comprehensio: Ergo cognitio
omnium possibilium in divina essentia cognita,
est divinæ essentia comprehensio. Minor sub-
sumpta probatur. Quàndò perfectius cognosci-
tur causa, tantò plures effectus cognoscuntur in
illa: Ergo non possunt omnes effectus alicujus
causæ cognosci ex vi cognitionis causæ, nisi in
causa cognita omni perfectione possibili: Sed
cognitio causæ perfecta omni perfectione pos-
sibili, est illius comprehensio: Ergo cognitio
omnium effectuum in aliqua causa, est ipsius
comprehensio.

Respondet Scotus, falsum esse id quod D.
Thomas assumit pro fundamento, nempe res
cognosci à Deo, sicut effectus in causa: non enim
sic cognoscuntur, sed sicut res in speculo volun-
tario, ut docet Augustinus libro de videndo
Deo; ac proinde, quamvis ex cognitione om-
nium effectuum in causa, sequatur causæ com-
prehensio; ex cognitione tamen omnium possi-
bilibium non sequitur comprehensio Dei.

Sed contra primò: Eodem modo beati cog-
noscunt creaturas in essentia divina, quò Deus
illas in seipso contempletur, cum visio beatifica
sit participatio divinæ cognitionis: Sed Deus in
seipso tanquam in causa, & non solum tanquam
in speculo, cognoscit creaturas, ut passim do-
cent SS. Patres, quos referemus in Tractu de
scientia Dei: Ergo beati cognoscunt creaturas
in essentia divina tanquam in causa, & non so-
lum velut in speculo.

Secundò, Ex Augustino, 10. de civit. cap. 7.
Angeli beati per cognitionem, quam vocat *ma-
turinam*, cognoscunt creaturas in essentia divina
velut in arte per quam facta sunt: Atqui ars non
habet rationem speculi, sed causæ efficientis re-
spectu artefactorum: Ergo beati non cogno-
scunt creaturas in essentia divina, velut in spe-
culo, sed tanquam in causa.

Tertiò, Res sunt in Deo proprie ut in causa,
metaphoricè autem in illo sunt ut in speculo:
Sed res cognoscuntur in aliquo eo modo quò
sunt in illo: Ergo creaturæ cognoscuntur à Deo
proprie ut in causa, metaphoricè autem tan-
quam in speculo. Minor patet, Major etiam,